

DRIEMAANDELIJKSE UITGAVE
van het Kon. Ned. Genootschap voor Munt- en
Penningkunde
en van de Vereniging voor Penningkunst

REDACTIE

Dr. J. P. Guépin, Dr. H. H. Zwager, J. Vinkenborg

REDACTIE-SECRETARIAAT

J. Schulman, Keizersgracht 448, Amsterdam-C.

ABONNEMENTSPRIJS

voor niet-leden van een der beide verenigingen
f 4.- per jaar

ADVERTENTIES

½ pagina f 75.- per jaar

POSTREKENING 260629 t.n.v.

De Geuzenpenning, Amsterdam

DE GEUZEN PENNING

MUNT- EN PENNINGKUNDIG NIEUWS

18e JAARGANG

NO. 3

JULI 1968

VALSE GOUDEN NEDERLANDSE MUNTEN

Naar aanleiding van de vele vragen, die ons door particulieren en handelaren gesteld worden over de kenmerken van valse gouden vijfjes en tientjes, menen wij er goed aan te doen de ons bekende vervalsingen hier te vermelden.

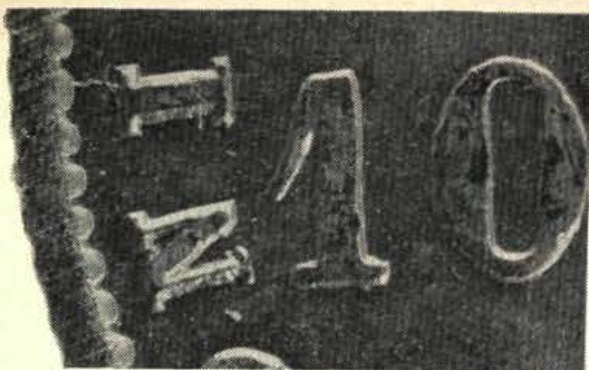
Omstreeks 1960 zijn de eerste vervalsingen — van het gouden vijfje 1912 — op de markt gekomen. Deze waren in de eerste plaats bestemd voor juweliers. Het gouden vijfje, dat als munt nooit erg geliefd is geweest, omdat het gemakkelijk met een cent verwisseld kan worden, werd voor de oorlog al graag als sieraad aan armbanden e.d. gedragen. De oplage van het gouden vijfje 1912 was echter maar 1.000.000. Door de aanhoudende vraag werd het muntje in de handel steeds schaarser, en dus duurder, hetgeen rond 1960 heeft geleid tot vervalsing.

In 1965 kwamen de eerste vervalsingen van het gouden tientje, type hangend haar 1897¹⁾, op de markt. In 1967 volgden de gouden tientjes 1877 en 1933. Deze laatste twee zijn geslagen in verband met de groeiende vraag naar gouden munten als beleggingsobject.

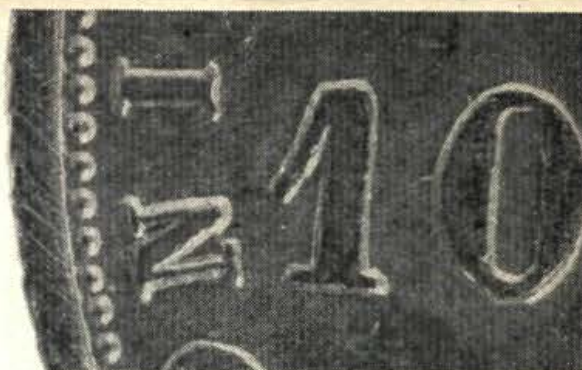
De vervalsingen worden door de handel veelal met 'naslag' betiteld. Ten onrechte, want een naslag is een stuk, dat door de rechthebbende Munt op een later tijdstip dan op de munt ver-

¹⁾ Van het originele gouden tientje 1897 bestaan twee types, die niet in 1897 doch in 1898-1900 geslagen zijn. Het belangrijkste verschilpunt is de parelrand: bij het eerste type, geslagen in 1898 (oplage 108.771) zijn de parels aan de keerzijde gedeeltelijk met de rand versmolten; bij het tweede, geslagen in 1899 en 1900 (344.925 stuks) staan de parels los van de rand (Afb. A en B).

Echt en Vals (IVd) 5 Gulden, let op de letters

A Echt, 10 G 1897, 1e type

B Echt, 10 G 1897, 2e type

meld staat geslagen wordt, en niet voor de binnenlandse circulatie bestemd is; wordt een munt echter nagemaakt door anderen, die geen enkel recht hiertoe hebben, dan kunnen we spreken van valse munten.

Het goudgehalte van de vervalsingen is over het algemeen redelijk goed, al zijn er ook stukken van 18 karaat bij i.p.v. het officiële 21.7 karaats goud. Ook het gewicht klopt meestal wel, al is er vaak wel een afwijking van enkele tiende grammen. De uitvoering wordt door de voortschrijdende techniek de laatste jaren steeds beter, zodat het steeds moeilijker wordt om vals van echt te onderscheiden. Alleen de rand vormt kennelijk nog een probleem. Deze wijkt bijna in alle gevallen af: vooral bij de gouden vijfjes is de karteling veelal slecht afgewerkt, soms grover, ook wel scherper of geheel scherp doortrokken i.p.v., zoals bij de echte gouden vijfjes, vanuit het midden geleidelijk naar de kanten afvloeiend. Bij de gouden tientjes is de karteling beter gelukt, hier is zij echter vaak breder en minder geleidelijk naar de kanten afvloeiend.

In de lijst worden niet vermeld die vervalsingen, die geen problemen hoeven op te leveren omdat er geen originelen van bestaan, zoals bijv. het gouden vijfje van 1890 (in rood en geel goud), dat in werkelijkheid nooit geslagen is, en de dubbele gouden dukaat van 1966 en van 1967: een dubbele gouden dukaat staat niet meer in de muntwet. Noch dit stuk, noch het gouden vijfje dragen munttekens. Ze zijn dus kennelijk niet als vervalsingen bedoeld, maar gaan natuurlijk wel vaak als echt van de hand.

LIJST VAN DE ONS BEKENDE VERVALSINGEN

I 10 G, 1877
Geslagen. In de handel sedert 1967.
Te spiegelen oppervlak; iets vlakker reliëf; op de kz. twee uitwassen: één aan de rug van de G en één er tegenover aan de rechterkant van het wapen.

- IIa 10 G, 1897
Gegoten. In de handel sedert 1966.
Zoals bij alle nagietingen is het reliëf vlakker en het veld korrelig; parels op de kz. zijn kleiner.
- IIb Geslagen. In de handel sedert 2e helft 1966.
Iets vlakker reliëf; op de kz. links boven het cijfer 8 van het jaartal een punt; overigens perfecte uitvoering.
- IIc Geslagen. In de handel sedert 1967.
Spiegelend oppervlak; iets vlakker reliëf; afwijkende kleur (geler); rand aan één zijde iets dikker; verder geen duidelijke kenmerken van valsheid.
- IId Geslagen. In de handel sedert 1967.
Perfekte uitvoering, alleen karteling is breder.
- IIIa 10 G, 1933
Gegoten. In de handel sedert 1964/5.
Iets vlakker reliëf. Komt praktisch niet voor.
- IIIb Geslagen. In de handel sedert 1967 (zelfde herkomst als I).
Te spiegelen oppervlak; iets vlakker reliëf, niet zo fijn gedetailleerd, vooral wapenschild en Mercuriusstaf; op kz. tussen kroon en wapen is het veld mat i.p.v. glad.
- IVa 5 G, 1912
Geslagen in Italië, ± 1960.
Detaillering veel minder fijn; oppervlak streperig, letters slecht uitgevoerd; parels van rand niet los van elkaar. Vz: haar veel te grof; linkerpoot letter M teveel naar het midden. Kz: kroon boven wapenschild zeer slecht uitgevoerd; boven rechterkluw leeuw ontbreekt blokje in wapenveld; teveel ruimte tussen kruis en wereldbol en letter R van DER; in ruitjes aan weerszijden van jaartal ontbreekt punt (deze vier kenmerken komen alleen bij dit type voor); rechterzijde leeuw veelal vaag.

I Vals, 10 G 1877

IIa Vals, 10 G 1897 (vgl. B)

Randkarteling onafgewerkt, loopt soms niet door, lijkt bijgevoild.

VAN REPUBLIEK TOT KONINKRIJK (vervolg)

IVb Geslagen?, ± 1961

Vz: Het geheel veel vager en slechter gedetailleerd, vooral bij de hals; haarwring los van het haar; parelrand versmolten; kroon en wapenschild op kz. veel beter dan IVa, versiering op kroonband en kop leeuw echter veelal onduidelijk; letters blijven slechter uitgevoerd; randkarteling als IVa.

IVc Geslagen, ± 1962 (zelfde herkomst als IVa).

Oppervlak streperig. Vz: lijkt op IVa, doch het geheel is vager; en bij de hermelijnen mantel anders gedetailleerd; Kz: lijkt op IVb, alleen slechter geslagen, vooral wapenschild vager; randkarteling als IVa en b.

IVd Geslagen. In de handel sedert 1965 (zelfde herkomst als IVa en c).

Beter geslagen dan alle voorgaande gouden vijfjes, het geheel wat scherper dan origineel, vooral de vz; letters blijven slechter uitgevoerd; oppervlak streperig; vz: parels ietwat versmolten. Kz: wapenschild goed duidelijk, alleen kroonblad iets vager; randkarteling veel te grof.

IVe Geslingerd (slinger-gietmethode). In de handel sedert 1965.

Dit is het gevaarlijkste type. Detaillering iets minder scherp dan het origineel, vooral bij het haar, de hermelijnen mantel en het wapenschild; bij vergroting vertoont het oppervlak een craquelé-achtig uiterlijk; de randkarteling is heel goed gelukt.

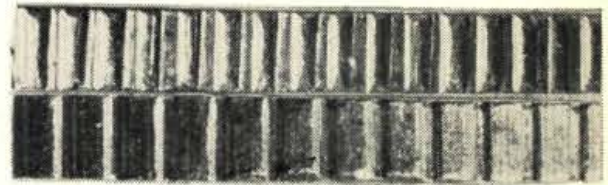
J. H. Evers

De moeilijke financiële toestand tijdens de mobilisatiejaren na de Belgische opstand leidde tot vrijwel volledige stilstand van de Utrechtse munt. Daarna werd de muntkwestie opnieuw en nu met voortvarendheid aangepakt. De situatie was door de afscheiding van België in zoverre vereenvoudigd dat met de circulatie van Frans geld in de Zuidelijke provincies geen rekening meer behoefde te worden houden. Op de voorgrond stond thans de intrekking van de oude provinciale munten. Deze munten waren zo afgesleten dat intrekking tegen de officiële koers grote verliezen zou hebben opgeleverd. Allereerst was dus nodig een aanpassing van de nieuwe wettelijke gulden aan de intrinsieke waarde van het oude nog circulerende zilvergeld. Dit gebeurde door de wet van 22 maart 1839, die de intrinsieke waarde van de gulden met bijna 20% verlaagde. Aangezien door de dubbele standaard de nominale waarde van het gouden tientje aan de intrinsieke waarde van de gulden gekoppeld was, werd zo de te hoge koers van het tientje en vijfje, die tot aanmuntning op grote schaal aanleiding had gegeven, gecorrigeerd. Na 1840 worden er haast geen gouden munten meer geslagen, omdat thans aanmuntning niet meer voordelig bleek. Hier stond als voordeel tegenover dat nu de mogelijkheid was geopend zonder exorbitante verliezen de oude provinciale munten eindelijk op te ruimen. En passant werd het in 1816 gehandhaafde, maar in het nieuwe decimale stelsel niet passende driegulden-stuk vervangen door de rijksdaalder van 2½ gulden.

Dit programma werd systematisch uitgevoerd in de jaren 1842-1847, waardoor een aanzienlijke uitbreiding van de outillage van de Utrechtse munt nodig bleek, benevens het in verkeer brengen van muntbiljetten om het voor hermunting telkens enige tijd aan het verkeer onttrokken zilver tijdelijk te vervangen. De oude munten werden soort voor soort tegen nominale waarde ingenomen en verwerkt tot rijksdaalders en guldens met een beeldenaar van koning Willem II. In totaal werd in deze jaren

I**b** Vals, 10 G 1897

B *Echt en*
I**Id** Vals, 10 G 1897

AANMUNTINGEN 1795-1874
waarde in millioenen guldens

	voor uitvoer bestemd	voor omloop bestemd
1795-1806		
gouden dukaat	97,3	
zilveren dukaat	27,2	
3 en 1 gulden		3,8
1807-1810		
gouden dukaat	17,5	
zilveren dukaat	0,9	
50 stuiver		6,2
1814-1816		
gouden dukaat	23,3	
zilveren dukaat	0,4	
1817-1838		
10 en 5 gulden		141,7
gouden dukaat	31,6	
3, 1 en 1/2 gulden		16,2
25, 10 en 5 cent		13,3
1 en 1/2 cent		2,0
1839-1847		
10 en 5 gulden		30,9
gouden dukaat	1,8	
2 1/2, 1 en 1/2 gulden		67,5
1848-1874		
2, 1 en 1/2 Willem	0,2	
gouden dukaat	0,7	
2 1/2, 1 en 1/2 gulden		393,0
25, 10 en 5 cent		7,9
1 en 1/2 cent		0,5

Aanmuntingen beneden *f* 100.000 zijn niet opgenomen.

een bedrag van ruim *f* 86 miljoen aan oud zilvergeld ingetrokken en hermint (*f* 20 miljoen meer dan bij de aanvang van de operatie geraamd was!), waarvan de Zeeuwse zilveren dukaten en guldens met de drieguldens ieder éénderde uitmaakten. De kosten voor de schatkist, veroorzaakt doordat het oude geld dooreengenomen toch nog 7,7% beneden de koerswaarde bleek te liggen, bedroegen bijna *f* 9 miljoen. Eerst thans was het sinds 1795 nagestreefde doel de binnenlandse geldomloop te vereenvoudigen en te zuiveren werkelijk bereikt.

INTREKKINGEN 1842-1851
waarde in millioenen guldens

1842-1847 (munten van voor 1817)	
zilveren rijder ¹⁾	1,2
zilveren dukaat ²⁾	2,6
3, 2, 1 en 1/2 gulden	27,0
Zeeuwse zilveren dukaat ¹⁾	28,7
Dubbele daalder en daalder	11,0
Florijn (28 st.)	6,4
Schelling ³⁾	5,2
Dubbele stuiver en stuiver	4,2
	86,3
1849-1851 (munten van 1817-1838)	
10 en 5 gulden	49,8
3, 1 en 1/2 gulden	1,0
25, 10 en 5 cent	9,0
	59,8

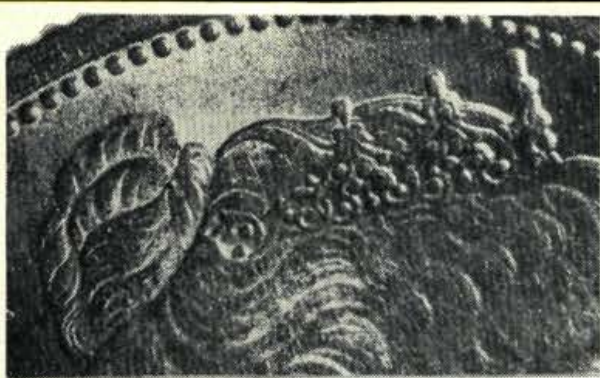
¹⁾ met inbegrip van onderdelen

²⁾ w.o. onderdelen, benevens Zuid-Nederlandse pagatons

³⁾ sinds 1823 in omloop voor 5 stuiver

Reeds tijdens de hermunting werd echter de discussie hervat over de definitieve regeling van het Nederlandse muntwezen, waarvoor de wet van 1839 slechts een tijdelijke betekenis had. Immers de nog steeds bestaande dubbele standaard hield het gevaar in, dat bij eventuele daling van de goudprijs het zojuist met veel moeite en kosten gesaneerde zilver weer uit de omloop verdreven zou worden, net zoals in de periode 1817-1838 gebeurd was. Om aan dit gevaar het hoofd te bieden — de Californische goldrush toonde al binnen enkele jaren hoe noodzakelijk deze voorzorg geweest was — werd bij de wet van 26 november 1847 de dubbele standaard vervangen door de enkele zilveren standaard. Gouden munten met vaste koers zouden niet meer geslagen kunnen worden.

In de volgende decennia was de consequentie van de vrije aanmunting van zilver een enorme productie van rijksdaalders en guldens; aan de *f* 68 miljoen uit de hermuntingsperiode werden tot 1874 nog bijna *f* 400 miljoen toegevoegd, een voorraad die tot in de 20e eeuw ongeveer voldoende voor het verkeer is gebleken.

Echt, 5 G 1912

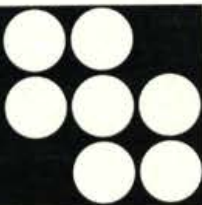
IVa Vals, 5 G 1912

Een aantal uitvoeringsmaatregelen vulden in de eerstvolgende jaren de wet van 1847 aan. In 1849 werden de drieguldens en guldens van 1818-1837 voorzover niet reeds door particulieren versmolten om het hogere gehalte, ingetrokken. In 1849 en 1850 werd de zilveren pasmunt uit de voorafgaande periode ingetrokken en vervangen door nieuwe kwartjes, dubbeltjes en stuivertjes van hoger gehalte, doch lagere intrinsieke waarde, waarbij tevens een nieuw, tot 1941 gehandhaafd, type werd ingevoerd. De aanmuntung begon met kleine aantallen onder Willem II, maar werd pas na intrekking van de oude typen omvangrijker. In 1850 werden als consequentie van de invoering van de zilveren standaard de oude 10-guldenstukken ingetrokken, waarbij aan het publiek de nominale waarde werd vergoed. Het goud werd met een verlies van ruim *f* 1 miljoen verkocht.

Om in een eventuele behoefte aan gouden handelsmunten te voorzien — als zodanig hadden de tientjes feitelijk de laatste tijd dienst gedaan, naast de thans uitsluitend naar Azië uitgevoerde dukaten — voorzag de wet van 1847 ook in de mogelijkheid negotiepenningen zonder vaste koers te laten slaan, de dubbele, enkele en halve Willems; in feite bleek hiernaar echter nauwelijks vraag te zijn.

H. Enno van Gelder

BINNENLANDS NIEUWS

MUNTVONDST ROERMOND

In de eerste dagen van maart verschenen berichten in de pers dat in Zeeland een groot aantal munten werd gevonden. Bij nader onderzoek bleek, dat een lading grind die te Goes werd gelost en in de omgeving van Roermond uit de Maas was gebaggerd, zilveren Karolingische munten bevatte. Kennelijk zijn deze afkomstig van een omvangrijke schat die in de grindbedding verborgen geweest is. De juiste omvang

van het *dépôt* is niet meer vast te stellen, omdat een deel van het grind reeds verwerkt was, voordat de kostbare inhoud van het transport werd ontdekt. Uit het nog op de kade aanwezige deel werden ruim 800 munten bijeengegaard; een onbekend aantal is door de verwerking verloren gegaan, talrijke andere stukken zijn via het reeds verspreide grind in diverse handen gekomen. Mededeling aan het Kon. Penningkabinet van mogelijk uit deze schat afkomstige stukken, zal dan ook zeer op prijs worden gesteld. Uit het omvangrijke tot nu toe bestudeerde gedeelte blijkt, dat de schat bestaat uit zilveren penningen, met enkele halve penningen of obolen, van keizer Lodewijk de Vrome, keizer Lotharius I, koning Pippijn van Aquitanië en koning Karel de Kale en kort na het midden van de 9e eeuw aan de bodem moet zijn toevertrouwd. Voorzover bekend is het de grootste vondst van Karolingische munten tot nu toe in ons land gevonden en bovendien één van de zeer weinige ontdekt buiten de drie noordelijke provincies. Behalve munten bevat hij ook een aantal bijzonder interessante zilveren sieraden.

VEILINGEN

OP 8 en 9 april hield de firma J. C. A. Loon een veiling van Nederlandse en buitenlandse munten in Den Haag. Interessant waren vooral de vrij talrijke munten van de Nederlandse middeleeuwse vorstendommen, waarbij enkele unieke of uiterst zeldzame stukken. De prijzen hiervan liepen dan ook soms ver boven de taxaties op, bijv. *f* 410.— voor no. 4. Ook enkele spectaculaire stukken van de Republiek waren zeer omstreden, zoals no. 256 die tenslotte *f* 600.— opbracht.

De jaarlijkse veiling van de N.V. Jacques Schulman te Amsterdam had 7—10 mei te Amsterdam plaats. De lange reeks Nederlandse munten vond zoals gebruikelijk gretig aftrek, in het bijzonder de zeldzaamheden; verschillende kabinetstukken gingen ver boven de taxaties, zoals no. 90 voor *f* 3800.—, no. 407 voor *f* 3400.— en no. 800 voor *f* 5800.—. De zeldzame jaartallen in de reeksen van de Republiek brachten ook meestal aanzienlijk meer op dan

IVb Vals, 5 G 1912

IVd Vals, 5 G 1912

de meer voorkomende. Uit het buitenland bestond vooral grote belangstelling voor de lange reeksen van vreemde munten, waarbij vooral de Duitse serie talrijke zeldzaamheden bevatte. Verrassend was het grote interesse dat bleek te bestaan voor de fraaie en zeer volledige collectie Nederlandse rekenpenningen. De afzonderlijke gecatalogiseerde exemplaren kwamen steeds boven de schattingen, vaak tot het twee- of driedubbele, terwijl de op *f* 250.— getaxeerde lots niet beneden de *f* 600.— te krijgen waren.

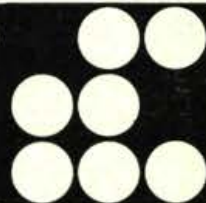
Van 17 mei tot 17 juni is er in het tentoonstellingslokaal van de Stichting 'Zweden in Nederland' in Amsterdam een expositie geweest getiteld 'Duizend jaar Zweedse munten'. Deze tentoonstelling, die ook al in verscheidene andere Europese grote steden te zien geweest is, was met zorg en smaak ingericht door de heer E. Nathorst-Böös, conservator van het Bankmuseum van de Svenska Handelsbanken te Stockholm.

Vier vitrines gaven een overzicht van de voornaamste munttypen die in Zweden gecirculeerd hebben of geslagen zijn, te beginnen met Romeinse denarii en solidi. De eerste door de Zweden zelf geslagen munten dateren uit de regering van Olof Skökonung ca. 995-1022. Een vijfde vitrine toonde de munten die de Zweden in de door hen veroverde gebieden in Duitsland en de Baltische landen geslagen hebben. Verder waren er een aantal grote koperen plaatmunten te bewonderen, terwijl de laatste vitrine zeldzame Zweedse bankbiljetten toonde. Boven iedere vitrine was een bord met verklarende tekst aangebracht (in het Duits). Onder deze tekst gaven plaatjes een anschouwelijke voorstelling van de goederen die men voor de verschillende denominaties kopen kon. Tussen twee glasplaten werden een aantal in het Nederlands gestelde Zweedse ordonnanties en obligaties getoond.

Op de openingsdag leidde de heer Nathorst-Böös 's middags een aantal genodigden rond en 's avonds de numismatische kring Amsterdam

In zijn inleiding legde hij vooral de nadruk op de relaties tussen Zweden en Nederland, voor zover deze tot uiting kwamen in de Zweedse numismatische geschiedenis. Aan vertegenwoordigers van de Nederlandse Bank en het Nederlands Economisch Historisch Archief werd een set van de bovengenoemde obligaties aangeboden.

BUITENLANDS NIEUWS

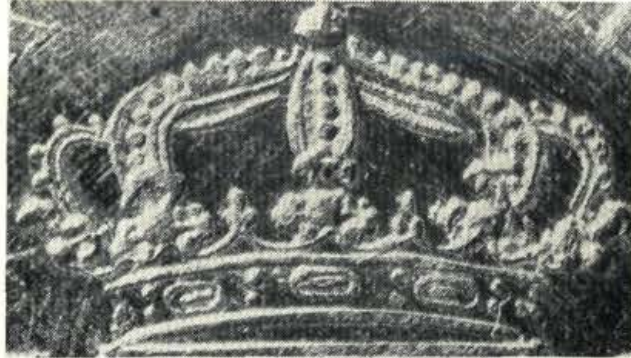

In het oktober nummer 1967 van De Geuzenpenning werd melding gemaakt van een muntenplan van de FAO, de voedselorganisatie van de Verenigde Naties. Er wordt, gezien de vele bulletins die blijven verschijnen, kennelijk staag aan het plan doorgewerkt, en op het ogenblik hebben 15 aziatische en afrikaanse landen toegezegd de aandacht op hun voedselproblemen door passende voorstellingen op hun munten te willen vestigen. De FAO wil nu het verzamelen van munten met dit soort voorstellingen bevorderen door de uitgifte van een album, waarin „non-proof” munten die tussen 1968 en 1970 in het kader van dit plan worden uitgegeven worden opgenomen. De eerste pagina zal in oktober verschijnen, met o.a. munten van Burundi, Libanon, Vietnam en Malta. De kosten zullen ongeveer twee keer de nominale waarde van de opgenomen munten bedragen. Het album zelf, dat in een oplage van maximaal 20.000 genummerde exemplaren zal verschijnen, en de eerste twee pagina's, zullen samen \$ 25 kosten. Men kan nu reeds direkt bij FAO Coin Album Commissary Manager, FAO, Rome, een album reserveren.

Na een onderbreking van enkele jaren wordt in de Monnaie te Parijs door de Société française de numismatique in samenwerking met de Administration des Monnaies et Médailles weer een omvangrijke Exposition-concours georganiseerd.

Echt, 5 G 1912

IVa Vals, 5 G 1912

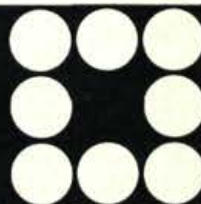
Talrijke leden van de Société en verschillende Franse en buitenlandse kabinetten hebben zeer verzorgde inzendingen op vrijwel alle gebieden van de numismatiek bijgedragen. Een uitvoerige, fraai uitgevoerde catalogus legt het bijeengebrachte materiaal, dat veelal van blijvende betekenis is, vast. Het Koninklijk Penningkabinet exposeert in samenwerking met het Museum Meermanno-Westrenianum een handschrift van de Franse numismaat Claude Fabri du Peiresc (1580—1637). De tentoonstelling blijft tot half september geopend.

PUBLIKATIES

Nederland is een veeltalig numismatisch tijdschrift rijker geworden: *European Numismatics*. Het wordt uitgegeven door *Numismatica Nederland N.V.*, onder redactie van S. A. M. Le Loux. Het verschijnt vijf keer per jaar, in offset, en kost f 7.50 p.j. Uit de inhoud van het eerste nummer noemen wij een gedegen artikel in het Duits over de Zwitserse goudmarkt, overgenomen uit de *Neue Zürcher Zeitung*, een artikel in het Engels over de munten van Duits-Oost Afrika, dat vooral diep ingaat op de geïmproviseerde muntslag tijdens de blokkade van 1916, een waarschuwing tegen valse munten, in het Frans, door S. A. M. Le Loux, een artikel over Ierse munten, weer in het Engels, de wet op de nieuwe nikkelen guldens en rijksdaalders, letterlijk afgedrukt, tenslotte, ook in het Nederlands, een catalogus van het nieuwe Indonesische bankpapier, en een prijslijst van Le Loux.

Een verslag van een lezing van de heer Le Loux voor de *Ramstein International Numismatic Society*, aankondigingen van nieuwe munten van Panama en Zuid Afrika voltooien dit bonte geheel, waarin iedereen wel wat van zijn gading zal vinden. Wij wensen dit nieuwe tijdschrift veel sukses!

VERENIGING VOOR PENNINGKUNST

De 43ste algemene ledenvergadering werd gehouden op 26 april 1968 in het Koninklijk Penningkabinet. Te 20.00 uur opende de voorzitter, Prof. Van Wessem, de vergadering met een hartelijk woord van welkom, waarna de notulen van de 42ste vergadering werden voorgelezen en goedgekeurd. Namens de Kas-Commissie 1967 bracht de heer Heins verslag uit, waarna de Penningmeester onder dankbetuiging décharge werd verleend. De heren Dr. H. Enno van Gelder en R. M. Wijderveld, die aan de beurt van aftreden waren als bestuursleden, stelden zich herkiesbaar en werden met algemene stemmen herkozen. Vervolgens gaf de Secretaris-Penningmeester een toelichting op de ontwerp-begroting voor 1968, waaruit blijkt dat het totale bedrag, benodigd tot het uitgeven van de vier penningen voor 1967 en 1968, de ontvangsten tijdens 1967 en ook de geraamde inkomsten voor 1968 aanmerkelijk te boven zullen gaan.

Het bestuur ziet zich daarom genoodzaakt binnen afzienbare tijd een voorstel tot contributie-verhoging aan de orde te stellen, waarbij rekening zal worden gehouden met de verhoogde honoraria aan de medailleurs der uit te geven penningen, met de gestegen arbeidslonen en materiaal-prijzen en met de vraag in hoeverre de in het voornemen van de regering liggende invoering van de belasting op toegevoegde waarden van invloed zal blijken te zijn op de kostprijs van de uit te geven penningen.

In dit verband komt wederom ter sprake het reeds in 1967 door prof. Esser ter tafel gebrachte voorstel om het bestaande verschil in de jaarlijkse bijdragen van de gewone leden en van de kunstenaars-leden op te heffen en deze contributies op een even groot bedrag vast te stellen.

Tegen dit voorstel wordt ook thans door geen van de aanwezigen enig bezwaar gemaakt en het Bestuur verkrijgt machtiging om aan de kunstenaars-leden met een gemotiveerd schrijven mededeling te doen van bedoelde gelijkschakeling met ingang van 1 januari 1969 en hen vriendelijk uit te nodigen reeds voor 1968 f 20,— bij te dragen.

De ontwerp-begroting-1968 verkrijgt dan de goedkeuring van de vergadering. In dit stadium is het voorstel van Ir. Nelemans tot instelling van de cate-

Echt, 5 G 1912

IVa Vals, 5 G 1912

gorie 'Studenten-leden' moeilijk te verwezenlijken en er zal daarom geen gevolg aan kunnen worden gegeven.

Om dezelfde reden wordt het voorstel van de heer Beuth om de leden na het bereiken van de 65-jarige leeftijd enige tegemoetkoming in hun jaarlijkse bijdrage toe te kennen door hem in petto gehouden.

Nog komt ter sprake om aan de minister van C.R. en M.W. een verhoging van het jaarlijks subsidie te vragen. Aangezien echter een zodanig verzoek wel niet zal kunnen worden ingewilligd alvorens tot contributie-verhoging zal zijn besloten, moet daarmede vooralsnog worden gewacht.

Mr. de Groot stelt vervolgens voor om de oplage van de door de Vereniging uit te geven penningen in de toekomst te beperken tot b.v. 500 stuks.

De Voorzitter acht zulks een principiële zaak welke wijziging van het huishoudelijk reglement zal nodig maken. Mr. de Groot zal dit voorstel nader formuleren en schriftelijk het Bestuur toezenden. Voorzien van een prae-advies van het Bestuur, zal het dan als punt van behandeling op de agenda voor de volgende ledenvergadering worden geplaatst.

De heer Boogerd doet vervolgens nadere mededelingen aangaande de in voorbereiding zijnde catalogus van alle door de Vereniging uitgegeven penningen. Aangezien de oorspronkelijk door hem gedachte uitvoering van deze catalogus te duur zal uitvallen moet zij wat eenvoudiger worden. Verwacht mag worden dat de catalogus samen met de 2de penning-1968, 'Herdenking 80j. oorlog' van Dannenburg, in het a.s. najaar aan de leden zal worden toegezonden. De aanwezige leden wordt een exemplaar van de penning 1967-II, 'Leda en de Zwaan' van Prof. Carrasso, aangeboden. Met de verzending van deze penning is inmiddels door de N.V. Koninklijke Begeer een aanvang gemaakt.

De heer Boogerd geeft vervolgens de gereed gekomen penning 1968-I, '20 jaar Republiek Israël' van Mej. v.d. Pant ter bezichtiging door en licht de uitvoering ervan toe. Ook deze penning kan door de leden binnen kort tegemoet worden gezien.

Bij de *rondvraag* verzoekt de heer Beuth de uit te geven penning-catalogus zodanig te doen uitvoeren dat aanvulling met beschrijvingen van de in de toekomst uit te geven penningen mogelijk zal zijn. Hierdoor zouden de gebruikelijke 'inlegvelletjes' kunnen vervallen. Ook geeft hij in overweging praktische en goedkope penning-standaardjes verkrijgbaar te doen stellen.

De Voorzitter zegt toe de mogelijkheid tot verwezenlijking van beide suggesties te doen onderzoeken en met het Bestuur te bespreken. Op de vraag van

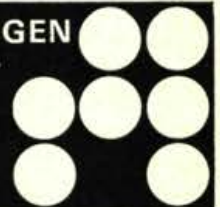
de heer Beuth, of het mogelijk zal zijn voor het uitgeven van de penning-catalogus subsidie te verkrijgen, antwoordt de heer van Wessem dat reeds overwogen wordt het Prins Bernhard-fonds op dit punt te benaderen.

Te 21.30 blijken geen andere punten ter bespreking te worden gesteld en sluit de Voorzitter het huishoudelijk gedeelte der vergadering.

Na een korte pauze, waarin de aanwezigen een kopje thee wordt aangeboden, krijgen zij gelegenheid tot bezichtiging van een door Dr. van Gelder samengestelde reeks 16de en 17de eeuwse portretpenningen uit de verzameling van het Koninklijk Penningkabinet. Mede blijkens vele vragen die Dr. van Gelder met assistentie van Mej. Drs. van der Meer beantwoordt, wordt zijn vriendelijke geste op bijzondere prijs gesteld.

Met woorden van hartelijke dank aan Dr. van Gelder, vooral ook voor de ook thans weer verleende gastvrijheid, sluit de Voorzitter te ± 22.30 uur de vergadering.

NUMISMATISCHE KRINGEN

Kring Amsterdam
(Secr.: Keizersgracht 448)

188ste bijeenkomst op 13 maart 1968 — Dr. H. Enno van Gelder gaf een interessante uiteenzetting over 'Geld in laat-middeleeuwse rekeningen'. Daar de waarde van de metalen munt constant minder werd, werd er meestal in verouderde munten gerekend, waarvan de waarde dan steeds opnieuw werd bepaald.

189ste bijeenkomst op 10 april 1968 — Dr. H. J. v. d. Wiel hield deze avond een zeer interessante lezing over 'Munt- en muntmeestertekens in de republiek'. Dit onderwerp werd van alle kanten uitvoerig belicht en er volgde een geanimeerde discussie.

190ste bijeenkomst op 15 mei 1968 — Drs. W. T. Th. Knippenberg uit St. Michielsgestel hield een lezing over 'Romeinse opgravingen en muntvondsten in Noord-Brabant'. Dit boeiende verhaal werd geïllustreerd met een aantal fraaie dia's van opgegraven voorwerpen zoals vazen en zilveren lepeltjes, alsmede van de gevonden munten, hoofdzakelijk uit de 2e en 3e eeuw na Christus.

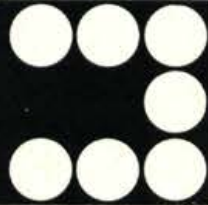

Echt, 5 G 1912

IVe Vals, 5 G 1912

**KON. NED.
GENOOTSCHAP VOOR
MUNT- EN
PENNINGKUNDE**

De voorjaarsvergadering 1968 die op 25 en 26 mei te Maastricht werd gehouden, samen met leden van het Koninklijk Belgisch Genootschap voor Numismatiek, begon met een ontvangst op het stadhuis. Na de verwelcoming door de Burgemeester Mr. A. M. I. J. Baeten en het antwoord van Dr. Schlemper en de vicevoorzitter van het Belgische Genootschap, M. Jean Jadot, bezichtigden de aanwezigen de prachtig ingerichte vergaderzalen en werkkamers. Na de lunch in Restaurant Du Casque gingen de leden naar het Bonnefantentemuseum. Hier werden zij welkom geheten en rondgeleid door drs. J. Sprenger. De huishoudelijke vergadering duurde slechts kort, omdat diverse zaken, die anders in het voorjaar aan de orde komen, tot de najaarsvergadering uitgesteld waren.

Tot nieuwe leden werden benoemd:

G. J. van Aalst te Losser, Drs. J. H. F. Bloemers te Amersfoort, H. J. J. Both te Naarden, Dr. J. Fortuyn Droogleeve te Deventer, Mevr. A. M. J. Hulshoff Pol-Dobschütz te Amsterdam, Mevr. P. E. James-van Gerve te Voorschoten, S. A. M. Le Loux te Amsterdam, Drs M. Maaskant-Kleibrink te Leiden, S. Olivier te Den Haag, G. H. Platzer te Emmen, V. Pijls te Gouda, Drs. E. J. Smit te Oosterbeek, K. A. Soudijn te Amsterdam, Drs K. F. Traanberg te Amsterdam, N. J. F. D. Verhoef te Amsterdam, B. W. Wagenaar te Castricum.

De Belgische gasten, die apart vergaderd hadden, en de introducés kwamen vervolgens weer binnen om het voordrachtenprogramma bij te wonen. Eerst gaf de heer Jadot echter een kort overzicht van de samenwerking tussen de beide verenigingen en deelde vervolgens mede, dat het Koninklijk Belgisch Genootschap voor Numismatiek Dr. Schlemper tot erelid benoemd had.

In de eerste voordracht gaf Prof. Dr. Paul Nas-

ter (Leuven) een uitvoerig archeologische commentaar op een Alexandrijnse munt van L. Verus met afbeelding van een tempel van Sarapis, Isis en Harpokrates.

Vervolgens besprak Mr. Hubert Frère (Luik) een vondst uit het midden van de 14e eeuw, die zijn vroegere identificatie van de 'bourgeois' van 1348 met de groot met bisschopskop, Chestret 242 schijnt te bevestigen.

De heer A. H. J. H. Moers sprak daarna aan de hand van prachtige kleurendia's over de geschiedenis van de abdij van Thorn en de munten die door de abdisen geslagen waren. Tenslotte belichtte de heer W. Th. M. Hendriks, stadsarchivaris van Venlo, het leven en werken van de 16e eeuwse numismaat en archeoloog Hubertus Goltzius.

De zondag was gewijd aan een excursie naar Thorn en Venlo. Op het stadhuis van Thorn was een tentoonstelling ingericht van munten, door verschillende bruikleengevers beschikbaar gesteld, van schilderijen, afkomstig uit het vroegere Stift te Thorn en van een door de heer Moers vervaardigde reconstructie van de voormalige immuniteit. Deze expositie werd door Dr. van Gelder geopend met een rede waarin hij de politieke en economische achtergronden van de muntslag van Thorn in de 11e, de 16e en de 17e eeuw uiteenzette. Een feestelijke ontvangst door de Burgemeester volgde, die besloten werd door een optreden van de Koninklijke Harmonie van Thorn, wegens de regen in de hal van het Stadhuis.

Na de Limburgse koffietafel zette het gezelschap koers naar Venlo. Hier werden zij zeer gastvrij ontvangen door de conservator van het Goltziusmuseum, de heer Hendriks, die hen rondleidde door zijn nog nieuwe museum, dat een voorbeeld geeft van de prachtige resultaten die bereikt kunnen worden met een moderne inrichting en presentatie. In een van de zalen waren munten, penningen en numismatische boeken te zien, waarvan de meeste betrekking hadden op de stad Venlo of op Hubertus Goltzius en Leopold Wiener.

Hiermee was een einde gekomen aan deze geslaagde Limburgse dagen.

Echt en IVd Vals, 5 G 1912

VERENIGING VOOR PENNINGKUNST

De eerste penning, die de Vereniging voor Penningkunst in 1968 heeft uitgegeven, is ontworpen en gemodelleerd door de Amsterdamse beeldhouwster Theresia van der Pant. Aanleiding was het twintigjarig bestaan van de staat Israël. De penning is 70 mm in doorsnede en geslagen in roodkoper. De voorzijde toont een olijfboom, die in zijn toppen nieuwe bladeren zet. De boom symboliseert Israël dat door hard werken zijn land tot bloei brengt. Om de groei-kracht van de jonge staat te accentueren is de ronde vorm van de penning door de boomtoppen doorbroken. Het randschrift 'Israël 48-68' duidt op pregnante wijze naam en periode aan. De keerzijde met het randschrift in Hebreeuws en Nederlands is ontleend aan Jesaja 35: 1 en verklaart de gedachte van de voorzijde: de verwachting van het tot bloei komen van wat vroeger dorre woestijn was. Het Hebreeuws in het ongepunteerde schrift dat nu in Israël gebruikelijk is. De teksten omsluiten als ornamentaal symbool een stukje dorre woestijn in de vorm van een hoopje stenen.

De kunstenaar Theresia van der Pant werd geboren te Schiedam, zij ontving haar opleiding aan de Rijksacademie te Amsterdam onder Prof. V. P. S. Esser en te Brussel onder leiding van Oscar Jespers. Zij woont en werkt in Amsterdam. In 1957 modelleerde zij voor de Vereniging voor Penningkunst een portretpenning van Jan Sluyters. In haar oeuvre nemen dierfiguren een belangrijke plaats in. Na een verblijf in Israël stelde zij verleden jaar in een Amsterdamse kunsthandel daar ontstane tekeningen ten toon. Onlangs voltooide zij een monument voor Koningin Wilhelmina, bestemd voor Amsterdam. Het bestuur van de Vereniging heeft overeenkomstig de doeleinden in haar statuten besloten bij uitzondering de Israël-penning ook buiten de ledenkring beschikbaar te stellen.

J. H. van Wessem

